जेता माधुच्छन्दसः। इन्द्रः। अनुष्टुप्।

इन्द्रं विश्वा अवीवृधन्समुद्रव्यचसं गिरः।

रथीतमं रथीनां वाजानां सत्पतिं पतिम्॥ १ ॥०११ ॥०१

रथीनाम्- रथः सन्मार्गवर्तिनां वाहकत्वशक्तेः प्रतीकः। रथीनां तादृशरथसंपन्नानाम्। रथीतमम्- श्रेष्ठम्। वाजानाम्- अन्नानां। पतिम्- वृष्ट्या पालकम्। सत्पतिम्- सन्मात्रस्यात्मनः पालकम्। समुद्रव्यचसम्- समुद्रवत् व्याप्तम्। इन्द्रम्। विश्वा गिरः- सर्वे मन्त्राः। अवीवृधन्- ववृधुः ॥१॥

सख्ये त इन्द्र वाजिनो मा भेम शवसस्पते।

त्वामभि प्र णोनुमो जेतारमपराजितम्॥ १ ॥०११ ॥०२

शवसस्पते- बलाधिदैवत। शवः- बलम्। शवशब्दो बलनामसु पठितः। इन्द्र। वाजिनः- आशुगस्य। वज गतौ। ते- तव। सख्ये। मा भेम- अभीता अभूम। जेतारम्- जयिनम्। अपराजितम्- अजेयम्। त्वाम्- भवन्तम्। अभि- अभितः। प्र- प्रकर्षेण। णोनुमः- नमामः ॥२॥

पूर्वीरिन्द्रस्य रातयो न वि दस्यन्त्यूतयः।

यदी वाजस्य गोमतः स्तोतृभ्यो मंहते मघम्॥ १ ॥०११ ॥०३

स्तोतृभ्यः- वन्दिभ्यः। वाजस्य- अन्नभूतस्य। गोमतः- ज्ञानभूतस्य। मघम्- धनम्। मघशब्दो धननामसु पठितः। यदि। मंहते- अन्येभ्यो दीयते। मंहते इति दानकर्मसु पठितम्। तर्हि। इन्द्रस्य।

Dr. Rangaji

WEBOLIM

पूर्वीः- प्राचीनानि। रातयः- दानानि। ऊतयः- रक्षाश्च। न वि दस्यन्ति- न विशेषेण उपक्षीयन्ते। दस उपक्षये। दातुरिन्द्रकृतदानानि रक्षाश्च न क्षीयन्ते इति भावः॥३॥

पुरां भिन्दुर्युवा कविरमितौजा अजायत।

इन्द्रो विश्वस्य कर्मणो धर्ता वज्री पुरुष्टुतः॥ १॥०११॥०४

पुराम्- बन्धनानामिति ध्वनिः। भिन्दुः- भेत्ता। भिदिर् विदारणे। युवा- युवकः। कविः- अतीन्द्रियद्रष्टा। अमितौजाः- अमितवर्चा अमितबलो वा। विश्वस्य- सर्वस्य कर्मणः। धर्ता- धारकः। वज्री- वज्रपाणिः। पुरुष्टुतः- बहुभिः स्तुतः। इन्द्रः। अजायत- अस्मद्धृदये प्रादुर्भूतः। जनी प्रादुर्भावे॥४॥

त्वं वलस्य गोमतोऽपावरद्रिवो बिलम्।

त्वां देवा अबिभ्युषस्तुज्यमानास आविषुः॥ १॥०११॥०५

अद्रिवः- जडप्रतीकाद्रिवशीकर। त्वम्। गोमतः- ज्ञानकिरणान्यपहृतवतः। वलस्य- आत्मावरणस्य। वल संवरणे। बिलम्- जडप्रतीकपर्वतस्य रहस्यस्थानमिति भावः। अपावः- अपावृतवानसि। त्वाम्- भवन्तम्। तुज्यमानासः- वलहिंसिता ज्ञानपालिका वा। तुज हिंसने। तुज पालने। त्वरमाणा वा। क्षिप्रनामैतत्। देवाः- द्योतनशक्तयः। अबिभ्युषः- अभीताः। आविषुः- प्रविविशुः। विश प्रवेशने। रक्षार्थं प्राप्नुवन्तो वा। अव रक्षणे॥५॥

तवाहं शूर रातिभिः प्रत्यायं सिन्धुमावदन्।

उपातिष्ठन्त गिर्वणो विदुष्टे तस्य कारवः॥ १॥०११॥०६

Dr. Ranganji

WEBOLIM

गिर्वण- मन्त्रैः संभजनीय। ते- तवार्थे। तस्य- रसस्य। कारवः- कर्तारः। उपातिष्ठन्त- त्वां सेवार्थमुपगतवन्तः। विदुः- त्वां ज्ञातवन्तश्च। ते पूर्वमेवं कृतवन्तः। तद्वत्। अहमपि। शूर- अस्मदनुग्रहसमर्थ। तव- त्वन्निकटे। सिन्धुम्- रसम्। आवदन्- सर्वत्र ख्यापयन्। प्रत्यायम्

- प्रत्यागतोस्मि ॥६॥

मायाभिरिन्द्र मायिनं त्वं शुष्णमवातिरः।

विदुष्टे तस्य मेधिरास्तेषां श्रवांस्युत्तिर॥ १॥०११॥०७

इन्द्र। मायाभिः- ज्ञानैः। मायाशब्दः प्रज्ञानामसु पठितः। मायिनम्- ज्ञानापहारकम्। शुष्मिणम्- सर्वेषां चित्तभावनानामाधारभूतस्य जीवजलस्य शोषणे उद्यतम्। अवातिरः- अधः पातितवानसि। ये मेधिराः- मेधावन्तः। तस्य- इन्द्रस्य। महिमानं। विदुः- जानन्ति। तेषां। श्रवांसि- साधारणेन्द्रियागोचरपरमाकाशस्थमन्त्रश्रवणशक्तीः। उत्तिर- वर्धय॥७॥

इन्द्रमीशानमोजसाभि स्तोमा अनूषत।

सहस्रं यस्य रातय उत वा सन्ति भूयसीः॥ १॥०११॥०८

यस्य। रातयः- दानानि। सहस्रम्- सहस्रशः सन्ति। उत वा- अथवा। भूयसीः- सहस्रशोप्यधिकान्यपि सन्ति। तम्। ओजसाम्- बलानाम्। ईशानम्- अधिदैवतम्। इन्द्रं। स्तोमाः- मन्त्राः। अभि- अभितः। अनूषत- अस्तुवन्। णु स्तुतौ॥८॥

Dr. Ranganji

WEBOLIM